

Allmän obligationsrätt, 8.8.2024

Maxpoäng i förhöret: 30 p.

Maxpoäng (uppgift 1): 10 p.

Maxpoäng (uppgift 2): 10 p.

Maxpoäng (uppgift 3): 10 p.

Uppgift 1 (svarsutrymme 364 ord)

A som bor vid en liten grusväg förargar sig över att bilarna som kör förbi hans hus ofta kör med överhastighet och orsakar ett dammoln, som smutsar fönstren i A:s hus. För att dämpa hastigheterna byggde A ett farthinder av sand och betong. B som 1.3 hade kört längs vägen märkte inte hindret i tid med följderna att främre spoileren, främre stänkskärmarnas breddare och främre stötdämparen på hans bil av märket BMW skadades. B sände 15.3. ett epostmeddelande till A där han beskrev olyckshändelsen, anklagade A för att ha byggt ett olagligt hinder i terroristiskt syfte och krävde 3 000 euro i skadestånd. Som bilaga till eposten fanns en bild av bilens skadade framdel. A svarade inte på eposten. B gjorde 15.4 en brottsanmälan mot A. Åklagaren väckte 1.6. åtal i tingsrätten där han yrkade straff åt A för skadegörelse (endast uppsåtligt brott straffbart). B förenade sig med åtalet och yrkade dessutom skadestånd av A för uppsåtligt eller åtminstone genom vållande förorsakad skada samt dröjsmålsränta på skadeståndet. Stämningen delgavs A 17.6.

Ärendet gick i tingsrätten vidare till muntlig förberedande förhandling 18.10 där tingsdomaren meddelade B att skadeståndskravet inte kan godkännas om B inte kan framställa en utredning om skadans belopp. B sände 22.10 till A och tingsrättsdomaren till kännedom verkstadens räkning på 3 000 euro, som var daterad 4.3.

Överväg från och med vilken tidpunkt dröjsmålsränta löper på skadeståndsfordran.

Uppgift 2 (svarsutrymme 455 ord)

Företagaren A hade gått i borgen för sin tjugoåriga vän B:s skuld till banken C. I dag kräver banken C prestation av A enligt borgensförbindelsen. A bestriider sin betalningsskyldighet genom följande invändningar:

- a) B har försatts i skuldsanering. Detta borde befria också A från ansvar.
- b) A:s affärer har till följd av lågkonjunkturen gått så dåligt att borgensansvaret skulle ruinera hans ekonomi. Därför borde borgensansvaret jämkas.
- c) B:s föräldrar hade gett börsaktier som pant för B:s ansvar. Aktierna borde realiseras innan A kan bli ansvarig i egenskap av borgensman.
- d) Borgensansvaret har preskriberats, eftersom A har ställt borgen till banken för mer än tre år sedan.
- e) Också D hade gått i borgen. C har befriat D från ansvar, vilket befriar A från ansvar.

Bedöm situationen rättsligt och ta ställning till A:s invändningar!

Uppgift 3 (svarsutrymme 533 ord)

Pensionerade Elvi Eläkeläinen åkte för att handla. Av ouppmärksamhet parkerade hon sin bil på en förbjuden parkeringsplats i köpcentrets parkeringshall, nämligen framför dörren till en K-butiks lastplats för varor. Dörren var försedd med ett parkeringsförbudsmärke och dessutom med texten "Lastplats för varor".

Golvet i köpcentret var nytvättat, och Elvi halkade på det våta golvet. Hon bröt handleden och måste ta taxi till sjukhuset. Medan Elvi var på sjukhuset för att få handleden gipsad anlände en varuleverans till den K-köpmannan som har hyrt in sig i köpcentret. Leveransen kunde inte föras till butiken förrän Elvis bil hade bogserats bort från lastplatsen för varor. Elvi hade ont i handen i några veckors tid, och på grund av gipset var handfunktionen nedsatt tills gipset togs bort.

K-köpmannen sände Elvi en räkning till ett belopp som motsvarade bogseringsavgiften. Bogseringsarrangemangen och andra extra arrangemang hade upptagit en timme av köpmannens tid, och därför krävde han att Elvi också skulle betala ersättning för en timmes arbete enligt köpmannens genomsnittliga inkomst per timme, dvs. 40 euro. Vidare uppgav köpmannen att han kommer att yrka ersättning för den förlorade försäljningsvinsten till följd av att några försäljningsartiklar hade saknats i butiken i en timmes tid på grund av att de inte hade kunnat transporteras från lastplatsen till butiken eftersom Elvis bil stod i vägen.

Elvi anser att det fastighetsbolag som sköter utrymmena i köpcentret ska ersätta henne den skada som har orsakats henne. Hon anser sig inte heller ha något som helst ersättningsansvar gentemot K-köpmannen. Utan den halkskada som köpcentret förorsakat skulle hon nämligen själv ha flyttat bort sin felparkerade bil. Det bolag som sköter köpcentret anser sig inte ha något ersättningsansvar, eftersom det på ytterdörrarna till köpcentret finns klistermärken försedda med text som anger att var och en rör sig på eget ansvar i köpcentret. Dessutom orsakades skadan av Elvi Eläkeläinenens dåliga reflexer och svaga ben.

Ge din motiverade bedömning av a) vilka skador som eventuellt ersätts i ärendet, b) vem som ska betala ersättning och till vem, och c) på vilken eller vilka grunder. Om inget ersättningsansvar uppkommer, motivera även det alternativet.

Tehtävän 1 mallivastaus / Norros

Taustoittava teksti, säännön kuvaus, säännön soveltaminen

Korkolaissa on kolme säännöstä, jonka mukaan viivästyskoron korkokauden alkaminen saattaa tapauksessa määräytyä. KorkoL 7.1 § 1 virkkeen mukaan vahingonkorvaukselle on maksettava viivästyskorkoa siitä lähtien, kun 30 päivää on kulunut päivästä, jona velkoja esitti vaatimuksensa sekä sellaisen korvauksen perustetta ja määrää koskevan selvityksen, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen huomioon myös velallisen mahdollisuudet hankkia selvitys. B esitti vahingonkorvausvaatimuksensa alun perin 15.3. Tapausselostuksen perusteella hän esitti viestissään selvityksen vaatimuksensa perusteesta mutta ei sen sijaan määrästä – vaikka myöhemmin paljastui, että hänellä tuohon aikaan oli jo ollut vahingon määrän tarkka peruste tiedossaan. Näin B:n 15.3. esittämää selvitystä ei voitane pitää sellaisena, jota häneltä voitiin ”kohtuudella vaatia”, ainakaan vahingon koko määrän osalta. KorkoL 7.1 § 2 virkkeessä säädetään kuitenkin siitä, että jos selvitystä on pidettävä riittämättömänä ainoastaan velan määrän osalta, viivästyskorkoa on maksettava sille velan määrälle, jota kohtuudella voidaan pitää selvitettyinä. Kun B:n selvitykseen on sisällytetty auton keulaa esittävä kuva, jonka perusteella voidaan päätellä ainakin jotakin vahinkoa aiheutuneen, on mahdollista, että osalle B:n saatavaa kuitenkin juoksisi viivästyskorko 15.3. lähetetyn viestin perusteella. Tällöin viivästyskoron korkokausi alkaisi 30 päivän säännön mukaan 15.4. KorkoL 9 §:n mukaan lain 7 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on kuitenkin maksettava viivästyskorkoa viimeistään siitä päivästä, jona velan maksua koskeva haaste annettiin velalliselle tiedoksi. Tapauksessa B:n vahingonkorvausvaatimusta koskeva haaste annettiin A:lle tiedoksi 17.6., joten viivästyskoron olisi katsottava alkavan juosta viimeistään tästä ajankohdasta. Sillä seikalla, että vaatimuksen perusteet olivat vielä haastehakemuksen jättämisvaiheessa puutteelliset, ei ole vaikutusta asiaan. KorkoL 8 §:n mukaan tahallisella rikoksella aiheutetun vahingon korvaukselle on maksettava viivästyskorkoa vahingon tapahtumisesta lähtien. Tapausselostuksesta ei käy ilmi, miten vahingontekoa koskevan rikostunnusmerkistön täyttymistä lopulta arvioitiin. Jos A:n katsottiin syyllistyneen rikokseen, korvausvelalle alkaa juosta viivästyskorko jo vahingon tapahtumisesta eli 1.3. lukien.

Tyypillisiä heikkouksia vastauksissa:

- Varsin moni vastaaja perusti vastauksensa pikemminkin omaan järkeilyyn eikä niinkään aihepiiriä koskeviin lain säännöksiin. Vaikka tällaiset päätelmät olisivatkin osuneet kohtuullisen hyvin oikeaan, niistä ei voi antaa oikeustieteellisen tiedekunnan tentissä kovin hyvä pisteitä, koska olennaista on ennen kaikkea kyky päätelmien juridisesti vakuuttaviin perusteluihin.
- Niin kuin mallivastauksesta käy ilmi, korkokauden alkamisajankohtaan on tapauksen olosuhteissa voinut periaatteessa vaikuttaa kolme eri sääntöä. Vain harva vastaaja tunnisti nämä kaikki. Harmillisen moni vastaaja näytti tyytyneen siihen, että kun muisti yhden asiaan sovellettavan säännön, vastaus rakennettiin pelkästään tämän säännön varaan, eikä muita mahdollisuuksia otettu huomioon.

Tehtävän 2 mallivastaus / Bärlund

Tapaukseen sovelletaan takauksesta ja vierasvelkapanttauksesta annettua lakia vuodelta 1999. Lain 3 §:n mukaan takaus katsotaan annetuksi toissijaisena takauksena, ellei takausta ole annettu omavelkaisena takauksena tai takauksen sisällöstä ole muuta sovittu. Koska tapauksesta ei ilmene muuta, takaus on toissijainen takaus. Toissijaisella takauksella tarkoitetaan takausta, jonka mukaan takaaja vastaa päävelasta vain, jollei suoritusta saada velalliselta. Koska yrittäjä A on luonnollinen henkilö, häntä pidetään yksityistakaajana. C-pankki toimii luotonantajan roolissa.

Lain 21 §:ssä määritellään, milloin velkoja saa toissijaisen takauksen perusteella vaatia takaajalta suoritusta. Vaaditaan, että päävelka on erääntynyt ja 1) ulosmittaus ei ole tuottanut tulosta, 2) velallinen on asetettu konkurssiin, 3) velallisen osalta on alkanut yksityishenkilön velkajärjestely, tai 4) velallista vastaan on viranomaisen tai tuomioistuimen päätöksellä aloitettu muu maksukyvyttömyysmenettely.

Seuraavaksi otetaan kantaa A:n väitteisiin:

- 1) B:n velkajärjestely ei poista A:n takaukseen perustuvaa vastuuta, vaan on sen edellytys. Väite ei menesty.
- 2) Takauksen sovitteluperusteet löytyvät lain 7 §:stä, ja sovittelu edellyttää, että takausvastuu on kohtuuton takaajalle. Lain mukaan yksityistakaajan vastuuta luotonantajalle voidaan sovittella, jos takaajan maksettavaksi tulevan päävelan määrä on kohtuuttoman suuri takaajan taloudelliseen asemaan nähden ja luotonantaja takausta annettaessa tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää, että takaajan vastuu on ilmeisessä epäsuhteessa hänen mahdollisuuksiinsa suoriutua maksuvelvoitteesta. Sovittelussa otetaan huomioon takaajan ikä, hänen maksukykyensä sekä muut olosuhteet takausta annettaessa ja sen jälkeen. Koska A:n taloudelliset ongelmat syntyivät vasta takauksen antamisen jälkeen, on epätodennäköistä, että C-pankilla oli sellaista tietämystä takauksen antamishetkellä, jota laissa edellytetään.

- 3) Lain mukaan täytetakauksella tarkoitetaan takausta, jonka mukaan takaaja vastaa päävelasta vain siltä osin kuin suoritusta ei saada päävelan vakuudeksi annetusta omaisuudesta. Täytetakauksesta täytyy sopia erikseen, ellei kyseinen päävelka on otettu asunnon tai vapaa-asunnon hankkimista varten ja ko. omaisuus toimii päävelan vakuutena tilanteissa, joissa takaaja on yksityistakaaja (3.2 §). Vakuus on tässä tilanteissa pörssiosakkeita, joten poikkeustilanne ei ole mahdollinen, ellei täytetakauksesta ole nimenomaisesti sovittu.
- 4) Lain 19 §:n mukaan takaajan vastuu velkojaan nähden vanhentuu kolmen vuoden kuluttua päävelan erääntymisestä, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaussitoumus vanhentuu lisäksi kymmenen vuoden kuluttua sitoumuksen antamisesta. On varsin selvää, että takausvastuu ei ole ko. tapauksessa vanhentunut.
- 5) Jos velkoja vapauttaa yhden samasta päävelasta vastuussa olevan takaajan kokonaan tai osittain takausvastuusta, kukin muista takaajista vastaa lain mukaan velkojalle vain oman osuutensa suorittamisesta. Jos D:n takaus kuitenkin on annettu vasta A:n takauksen jälkeen, D:n vapautuminen ei lähtökohtaisesti poista A:n täysimääräistä takausvastuuta (18 §).

Kaikki viittaa siis siihen, etteivät A:n väitteet menesty, ja A joutuu suorittamaan maksun C:lle.

Tehtävän 3 mallivastaus / Korpisaari

Elvi on toiminut huolimattomasti pysäköidessään pysäköintikiellon vastaisesti. Menettelyn moitittavuutta lisää se, että kyseessä on parkkipaikan edessä olleen kyltin mukaan ollut tavaranelastauspiste. Sen eteen pysäköitäessä on ilmeistä, että auto pitää siirtää tai se saatetaan jopa joutua hinaamaan pois kuljetusväylältä, jos se on tavarantoimituksen esteenä. Kieltoimerkin ja kyltin nimenomaisena tarkoituksena (normin suojarakoituksena) on ollut tavaranelastauspisteen vapaana pitäminen ja auton siirtämättömydestä aiheutuva vahinko on ennakoitavaa.

Elvin menettelyn aiheuttama vahinko luokiteltaneen puhtaaksi varallisuusvahingoksi. Se korvataan, kun tuottamus ja joku VahL 5:1:ssä mainittu erityinen korvauseruste on käsillä. Tässä tapauksessa voi argumentoida, että ainakin hinauskustannuksen korvaamiselle on lainkohdassa edellytetyt erittäin painavat syyt, kun Elvin menettelyn moitittavuus on ollut suuri ja vahingonvaara ennakoitava ja ilmeinen. Erittäin painavia syitä vastaan voi puolestaan argumentoida, että kauppiaan olisi tullut vahingon minimoimiseksi pyrkiä tavoittamaan Elvi esimerkiksi kuulutuksella tai pyrkimällä soittamaan hänelle, ja pyrkiä saamaan hänet siirtämään autonsa ilman hinausta. Tämä tosin ei olisi onnistunut, koska Elvi oli ollut jo sairaalassa kipsattavana tavarantoimituksen saapuessa. Elvin kannalta ei ollut ennakoitavaa, että hän ei voisi tämänkaltaisessa tilanteessa siirtää autoaan. Toisaalta hän oli kuitenkin pysäköinyt väärin jo ennen liukastumisvahinkoa ja tavarantoimitus olisi saattanut tulla ennen

kuin hän olisi tullut takaisin ostoksilta. Pistehyvitystä on saanut myös esinevahingon määritelmästä ja korvausedellytysten pohtimisesta.

Syy-yhteys hinauskustannuksen ja Elvin menettelyn välillä on olemassa, joten jos Elvi katsotaan korvausvelvolliseksi edellä mainitut korvausvastuun perusteeseen ja ennakoitavuuteen liittyvät näkökohdat huomioon ottaen, hän on velvollinen korvaamaan K-kauppiaalle aiheutuneet kohtuulliset hinauskustannukset. Kauppiaalle on myös aiheutunut ylimääräistä ajankulua asian selvittelystä, joskin voidaan kyseenalaistaa, onko hinauksen ja muiden Elvin menettelystä aiheutuneiden asioiden järjestämiseen kulunut tunnin työaika ja voitaisiinko tällainen asioidenhoito katsoa kuuluvaksi kauppiaan normaaleihin tehtäviin. Kauppiaalle korvattaneen työajan menetyksestä jonkinlainen kohtuullinen korvaus, jos korvausperuste em. perusteilla todetaan. Myyntivoiton menetyksestä tuskin tuomittaisiin korvausta ennakoitavuuden ja/tai syy-yhteyden puuttumisen vuoksi, koska on melko epätodennäköistä, että lastausauton tuomat tuotteet olisivat loppuneet kaupan hyllystä juuri sillä hetkellä, kun Elvin auto on estänyt toimituksen ja että asiakkaat eivät olisi ostaneet vastaavankaltaisia ehkä muun tuotemerkin tuotteita.

Kauppakeskuksen yleisten tilojen ylläpitäminen kuuluu korostetun huolellisuusvelvollisuuden piiriin. Pelkkä oveen kiinnitetty tarra ei vapauta kauppakeskuksen tiloista huolehtivaa yhtiötä vastuusta asiakkaita kohtaan. Mahdollisesti koston alueen vieressä olevat suurikokoiset kyllit olisivat voineet riittää vastuusta vapautumiseen, vaikkakin voidaan argumentoida myös sen puolesta, että lattia olisi tullut kuivata, jos se olisi helposti onnistunut. Henkilövahinkojen osalta ihminen on yleensä otettava sellaisena kuin hän on, joten Elvin ikä tai hauraat luut eivät alenna korvausta – pitäähän toiminnanharjoittajan varautua siihen, että kauppakeskuksessa asioivat monenkuntoiset ihmiset. Kauppakeskuksen tiloista huolehtiva yhtiö joutuu korvaamaan Elville aiheutuneen henkilövahingon aiheuttamina kustannuksina sairaanhoitokulut ja taksimatkan sekä korvausta kivusta ja särystä sekä tilapäisestä haitasta (kipsin aiheuttama toiminnanrajoitus).

Olennaista ei vastauksen osalta ole ollut se, ollaanko vastauksessa päädytty korvattavuuteen vai ei, vaan se, että argumentaatioissa tunnistetaan relevantit seikat ja normit, kuten esimerkiksi vahinkojen laatu ja korvausedellytykset, sekä syy-yhteyttä ja sen ennakoitavuutta sekä normin suojatarkoitusta koskevat kysymykset.